

สรุปการรายงานผลการปฏิบัติงาน ส.ส.ท. ประจำปี 2553 ต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร วันพฤหัสบดีที่ 8 กันยายน 2554

คณะผู้บริหาร องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.) ได้รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2553 ต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นไปตามข้อบัญญัติในพระราชบัญญัติ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (มาตรา 52) โดยมีผู้ร่วมชี้แจง ดังนี้

1. **นพ.พลเดช ปิ่นประทีป** ประธานกรรมการนโยบาย
2. **รศ.ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน** กรรมการนโยบาย
3. **นายเทพชัย หย่อง** ผู้อำนวยการ ส.ส.ท.
4. **นายวสันต์ ภัยหลีกลี้** รองผู้อำนวยการ ส.ส.ท.

นพ.พลเดช ปิ่นประทีป ประธานกรรมการนโยบาย

ข้อกำหนดของกฎหมายที่ให้ ส.ส.ท. ได้มารายงานผลปฏิบัติงานต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรปีละครั้ง เป็นเรื่องที่ดี เพราะจะได้ฟังเสียงสะท้อนและข้อคิดดี ๆ จากผู้แทนทั่วประเทศ ได้นำความเห็นข้อเสนอแนะกลับไปปรับปรุงพัฒนาการทำงาน พนักงานทุกคนก็ได้ร่วมรับฟังการถ่ายทอดสดผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์ด้วย

สื่อสาธารณะเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย คือ **ไทยพีบีเอส** การที่ประเทศหนึ่งจะมีสื่อสาธารณะขึ้นนับเป็นความไฝฝืนของนักวิชาการด้านสื่อและผู้คนอีกมากมายในสังคมประชาธิปไตย เป็นตัวชี้วัดเชิงคุณภาพทำให้เกิดหลักประกันในการสร้างสังคมคุณภาพและคุณธรรม

ผมขอพูดในฐานะกรรมการนโยบาย เพราะไม่มีบทบาทล่วงหน้าหรือไปทำเอง กรรมการนโยบายผ่านกระบวนการสรรหาจากสาธารณะ เรื่องของสื่อสาธารณะเป็นเรื่องใหม่ ถ้าเทียบกับอังกฤษ BBC ที่มีอายุยาวนานถึง 90 ปี ผ่านการหล่อหลอมขัดเกลาจนตกผลึก มีงบประมาณใช้จ่ายสองแสนสามหมื่นล้านบาท ในขณะที่ไทยพีบีเอสมีอายุเพียงแค่ 3 ปี อีกทั้งถูกจำกัดเพดานงบประมาณไม่เกิน 2 พันล้านบาทต่อปีแต่ค่าใช้จ่ายและเงินเพื่อเพิ่มมากขึ้นทุกปี และการเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำของรัฐบาลก็ส่งผลกระทบต่อทุกส่วน สิ่งนี้จึงเป็นอุปสรรคที่อยากเรียนให้ทุกท่านทราบ

สื่อสาธารณะ ถือเป็นสิ่งใหม่ทั้งในเมืองไทยและในอาเซียน จึงมีความเห็นที่ต่างและความเข้าใจที่ต้องตีความ การที่จะให้เกิดความเข้าใจใกล้เคียงกัน ก็ต้องใช้เวลาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และต้องปรับตัว เพราะไม่มีใครเคยทำงานด้านสื่อสาธารณะมาก่อน ทั้งกรรมการและฝ่ายบริหาร ผมอยู่มาตั้งแต่ปีแรก มองเห็นพัฒนาการที่จะทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างกรรมการนโยบาย กรรมการบริหารและพนักงานในทางที่ดีขึ้นอย่างผิดหูผิดตา ขอเรียนว่าในฐานะกรรมการนโยบาย จะต้องทำ 3 เรื่องดังนี้

1. สื่อสาธารณะจะต้องสร้าง **ความเปลี่ยนแปลง**ในสังคม
2. ต้องมั่นใจว่าบุคลากรต้องยึดมั่นในเรื่อง**จริยธรรม**อย่างเข้มข้น
3. เรื่องที่ยอมให้เกิดไม่ได้คือ **เรื่องทุจริต คอร์รัปชัน ความไม่โปร่งใส**

1. **สื่อสาธารณะจะต้องสร้างความเปลี่ยนแปลงในสังคม** ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็ก หรือเรื่องใหญ่ ทั้งเรื่องจริงหรือเจียบปล้น ต้องแสดงให้เห็นการแก้ไขปัญหาเรื่องจริงให้ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยคาดว่าจะมีความชัดเจนภายใน 1-2 ปีข้างหน้า

หากมองบริบทของสื่อมวลชน ทั้งในระดับประเทศและอาเซียน สามารถจัดกลุ่มได้สองประเภท คือสื่อเพื่อสังคมและสื่อเชิงการค้า พาณิชย์ หากไทยพีบีเอสซึ่งเป็นสื่อสาธารณะแห่งแรก ทำรายการและข่าวเหมือนสถานีโทรทัศน์อื่นๆ ก็คงไม่สามารถสร้างความแตกต่างได้

ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา ไทยพีบีเอสได้ทำอะไรไว้บ้าง ผมเตรียมมากกว่า 20 ประเด็น แต่จะยกตัวอย่างในวันนี้บางส่วนคือ

1.1 ปี 2553 ไทยพีบีเอส ได้ทำหน้าที่ปกป้องสมบัติของแผ่นดินได้สำเร็จ เช่น รายงานการบุกรุกที่ดินราชพัสดุ จำนวน 1.8 แสนไร่ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ทำให้ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมจากมูลนิธิแสงชัย สุนทรวัฒน์ ซึ่งถือเป็นรางวัลอันทรงเกียรติในวงการข่าว งานชิ้นนี้มีอันตรายและเสี่ยงภัยค่อนข้างมาก นักข่าวรายงานแล้วกลับเข้าพื้นที่ลำบาก ไม่ปลอดภัย แหล่งข่าวเกิดภาวะกดดัน สุดท้าย ผลจากการเกาะติดสถานการณ์ ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแสดงบทบาททำให้การบุกรุกยุติลง ไร่ที่ดินนี้มาปลูกป่าสร้างประโยชน์ให้ประเทศได้

ข่าวชิ้นนี้ปกป้องผลประโยชน์แผ่นดินได้มากถึง 2 พันล้านบาท

1.2 การรายงานข่าวส่วยตากใบ ทำให้เห็นกระบวนการของหนีภาษี ทั้งทางรถไฟและกองทัพมด ไทยพีบีเอสทำรายงานข่าวต่อเนื่องกันถึง 4 ตอน สุดท้าย ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งแก้ไขปัญหา สามารถหยุดยั้งกระบวนการของหนีภาษีได้ คิดเป็นมูลค่านับพันล้านบาท

1.3 การปกป้องทรัพย์สินและชีวิตประชาชน ตัวอย่างจากรายการสถานีประชาชน ล่าสุดที่ห้องพอมแพม อายุ 3 ขวบ หายตัวไปจากบ้าน ผู้ชมได้รับทราบข้อมูลและเห็นภาพจากรายการ ช่วยให้เบาะแสจนสามารถติดตามกลับมาได้ เรามี ศูนย์ข้อมูลคนหาย ไทยพีบีเอส รับแจ้งข้อมูลและช่วยติดตาม ในปีที่แล้ว รับแจ้ง 276 รายการ สถานีช่วยประสานงานจนกลับมาได้ 205 รายการ จำนวน 7 รายเสียชีวิตไปแล้ว นี่คือ **ขีดความสามารถของสื่อสาธารณะซึ่งทำหน้าที่ในสิ่งที่สื่อพาณิชย์และสื่อราชการไม่ได้** เพราะรายการไม่ต้องมีเรตติ้ง การมีสื่อสาธารณะจึงเป็นการเติมเต็มสังคม

1.4 กรณีคนไทยพลัดถิ่น ปัญหาคนไทยกลุ่มหนึ่งที่ไม่มีสถานะทางกฎหมาย เป็นคนไร้สัญชาตินี้เรื้อรังมานาน 40 ปี ยังแก้ไม่ได้ คนกลุ่มนี้มีประมาณสองหมื่นคน อาศัยแถบจังหวัดระนอง ชุมพร ประจวบฯ ไทยพีบีเอส มองเห็นประเด็นและติดตามต่อเนื่องมา 2 ปีแล้ว ในปี 2553 กลุ่มคนไทยพลัดถิ่น ตัดสินใจเดินเท้าเข้าสู่กทม. เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ปัญหา ไทยพีบีเอส ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ มีรายงานเกาะติด ต่อเนื่อง จนกระทั่งรัฐบาล ให้ความสำคัญ ยอมรับและเสนอแก้ไขกฎหมาย พ.ร.บ.สัญชาติ ทำให้คนกลุ่มนี้ได้รับการรับรองสถานะความเป็นคนไทย กฎหมายฉบับนี้ได้สร้างการเปลี่ยนแปลง เป็นตัวสะท้อนเชิงคุณภาพเป็นตัวเติมเต็มให้สังคมไทย

2. ต้องมั่นใจว่าบุคลากรยึดมั่นจริยธรรมอย่างเข้มข้น

ไทยพีบีเอส ต้องเป็นแบบอย่างให้กับคนอื่น ๆ ในสังคม ดังนั้น ส.ส.ท. จึงเข้มงวดในเรื่องนี้มาก เรามีข้อบังคับจริยธรรมขององค์กรฯ และกำหนดให้พนักงานปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด แต่ยอมรับว่าอาจมีความผิดพลาดเกิดขึ้นบ้าง ซึ่งส่วนใหญ่อาจเกิดจากความเคยชินเดิม เนื่องจากบุคลากรส่วนหนึ่งปรับเปลี่ยนมาจากการทำงานในสื่อเชิงพาณิชย์

ตลอดปี 2553 คณะอนุกรรมการฯ ได้รับเรื่องร้องเรียน 8 กรณี ซึ่งได้ติดตามตรวจสอบข้อเท็จจริงทุกกรณี แต่หากเปรียบเทียบกับจำนวนผลงานที่เผยแพร่ ในหนึ่งวัน ไทยพีบีเอสออกอากาศ 120 รายการ จำนวน 365 วันไม่มีวันหยุด ดังนั้น เรื่องร้องเรียน 8 กรณีเมื่อเทียบเป็นสัดส่วนประมาณ 2 ใน 10,000 เท่านั้น และไม่ได้เป็นกรณีที่ร้ายแรง ดังนั้นผมจึงมั่นใจว่าองค์กรสื่อแห่งนี้เดินมาถูกทิศทางแล้ว น่าจะฝากความหวังไว้ได้ อย่างไรก็ตามสิ่งที่กรรมการนโยบายวางแนวทางไว้คือ ต้องทำให้แนวโน้มการร้องเรียนลดน้อยลงมากที่สุด

3. เรื่องที่เกิดไม่ได้คือ เรื่องทุจริต คอร์รัปชัน ความไม่โปร่งใส เรื่องนี้ถือเป็นเรื่องคอขาดบาดตายเกิดขึ้นไม่ได้ ที่ผ่านมา ในการจัดซื้อที่ดินและก่อสร้างอาคารสำนักงานใหญ่ ก็มีเรื่องครหาหนีทาเกี่ยวกับความไม่โปร่งใสในขั้นตอนต่างๆ เป็นระยะแต่เมื่อตรวจสอบแล้วไม่มีข้อมูลที่จะเชื่อได้เช่นนั้น ผมพบว่าบางครั้งคอลัมน์นิสต์บางคนเขียนข่าวที่แฝงด้วยอคติ

กรรมการนโยบาย 9 คน เกลียดคอร์รัปชันเข้ากระดูกดำ ผมทำงานกับเครือข่ายด้านคอร์รัปชัน เป็นสื่อสาธารณะแล้วมีคอร์รัปชันไม่ได้ อดีตประธานกรรมการนโยบายท่านที่แล้ว ศ.ดร.เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสวีธรรม ท่านเป็น อดีตคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ดังนั้นจึงเชื่อมั่นได้ว่า เราไม่ยอมให้มีเรื่องนี้อย่างเด็ดขาด ส.ส.ท.จะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีกับประชาชน

“อยากให้คนไทยทั่วประเทศมีความมั่นใจว่าไทยพีบีเอสเป็นที่พึ่งหวังได้ของประชาชนอย่างแท้จริง”

นายเทพชัย หย่อง ผู้อำนวยการ ส.ส.ท.

1. ความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณ และค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงมากจากปีแรกถึงปีที่ 3

ท่านสมาชิกสภาที่เป็นอดีตผู้สื่อข่าวไอทีวี พูดถึงเรื่องการใช้งบประมาณปี 2552-2554 ว่าเป็นการถลุงงบประมาณปลายปีหรือเปล่า ขอดอบว่าไม่มีอะไรซับซ้อน ในช่วงปีสองปีแรก ไทยพีบีเอสเพิ่งเกิดใหม่ มีเวลาเตรียมตัวในการออกอากาศน้อยมาก ดังนั้น รายการส่วนใหญ่จึงได้รับการสนับสนุนมาจากเครือข่าย ซึ่งเป็นรายการที่ดี มีสาระ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทำให้งบการผลิตน้อยมาก พอมาในปีที่ 3 ไทยพีบีเอสมีความพร้อมมากขึ้นในการเดินหน้าตามนโยบายและวัตถุประสงค์ รายการมีคุณภาพมากขึ้น ทั้งผลิตเองและจัดจ้างผลิตภายนอกมากขึ้น จึงทำให้ค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการ ก้าวกระโดดมาก

อีกเหตุผลหนึ่งคือ เราดออมเพื่อเก็บเงินไว้สร้างตึกใหม่เพื่อเป็นบ้านของเราเอง ที่ผ่านมามีต้องจ่ายค่าเช่าอาคารชั้นวีตสูงถึงปีละ 52 ล้านบาท เพราะเจ้าของไอทีวีใช้วิธีเช่ากระเป๋าขาวออกกระเป๋าซ้าย ดังนั้นเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าที่สุด เราต้องการสร้างบ้านที่เป็นของตัวเอง ให้เป็นสมบัติของสาธารณะ

2. มีข้อกล่าวหา 2 ข้อที่ร้ายแรงมาก คือ

- กระบวนการรับสมัครพนักงาน มีการลือคสเบ็ด

ขอยืนยันว่ามีกระบวนการรับสมัครพนักงานอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้ ยุติธรรม มีเอกสารที่อยากกล่าวถึง คือ เอกสารคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกพนักงาน ซึ่งจะระบุชัดเจนว่า จะมีใครที่ร่วมเป็นกรรมการบ้าง มีคณะกรรมการที่ดูแลการรับพนักงาน 3 ระดับ ทุกกระบวนการคัดเลือกระบุชัดเจนว่าต้องมีใครต้องเข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง ขอยกตัวอย่างการรับสมัครพนักงานระดับปฏิบัติ ซึ่งรวมถึงพนักงานสำนักข่าว ประกอบด้วยผู้อำนวยการ ผู้จัดการฝ่ายต้นสังกัด ผู้จัดการฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้อำนวยการฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ จะเห็นว่าการคัดเลือก ไม่มีกรรมการนโยบายหรือกรรมการบริหารเข้าไปเกี่ยวข้องแต่อย่างใด อยากให้ผู้อภิปราย ชี้มาว่าพนักงานคนไหนในไทยพีบีเอสที่เข้ามาโดยใช้เส้นกรรมการนโยบายหรือกรรมการบริหาร

- กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง เกี่ยวข้องกับ หลังบ้าน

ผมเติบโตและอยู่กับวงการข่าวมานาน ไม่เคยยอมรับเรื่อง “หลังบ้าน” อย่างแน่นอน ขอชี้แจงว่า ไทยพีบีเอสเป็นองค์กรที่มีกระบวนการคัดเลือกและจัดจ้างการผลิตรายการที่โปร่งใสมากที่สุดแห่งหนึ่ง ขออ้างถึงเอกสาร 3 ฉบับ ซึ่งประกอบด้วยคู่มือสร้างสรรค์รายการดีกับไทยพีบีเอส ซึ่งระบุวัตถุประสงค์ รูปแบบ และแนวทางของรายการ คู่มือสำหรับการยื่นข้อเสนอซึ่งระบุขั้นตอนชัดเจน และยังมีแนวทางการผลิตรายการปี 2554 ด้วย เป็นเอกสารชัดเจน ทุกรายการที่เสนอมามีกรรมการกลั่นกรอง 2 ชุด เพราะเราต้องการรายการที่คุณภาพดี และเป็นที่ยินยอมของผู้ชม ซึ่งชัดเจนว่า จะไม่มีการใช้เส้นสายในการเลือกให้เข้ามาร่วมผลิตรายการ อยากให้ผู้อภิปราย ชี้ตัวอย่างมาว่า รายการไหนบ้าง ที่เข้ามาโดยใช้เส้นในไทยพีบีเอส

3. ทำไมงบประมาณผลิตรายการสารบบเทิงเพิ่มขึ้น

ขอชี้แจงว่าไทยพีบีเอส ไม่ใช่สถานีข่าว เรามีหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารส่วนหนึ่ง แต่ตามภารกิจต้องนำเสนอรายการที่เป็นสารประโยชน์และสารบันเทิงด้วย เป็นสื่อสาธารณะที่ต้องครอบคลุมรายการที่หลากหลายให้กับผู้ชมอย่างกว้างขวาง เป็นผลมาจากการศึกษาวิจัยสำรวจความคิดเห็นว่าการเข้าถึงผู้ชมคงไม่ใช่ผ่านทางข่าวสารอย่างเดียว ต้องมีรายการที่ชาวบ้านทั่วไปดูแล้วซึมซับได้ เรื่องราวมีคุณค่า มีประโยชน์ต่อสังคม ดูแล้วได้อะไร รู้จักสังคมมากขึ้นใหม่ ได้แรงบันดาลใจในการทำอะไรมากขึ้นใหม่ เราจึงให้ความสำคัญกับสารบบเทิงที่เข้าถึงผู้ชม มีละครเช่น **แสงดาวแห่งศรัทธา** บอกเล่าเรื่องราวของหมอสงวน นิตยารัมภ์พงศ์ คนต้นคิดประกันสุขภาพถ้วนหน้า ที่มาของ 30 บาท รักษาทุกโรค ละครเรื่อง **ผีเสื้อดอกไม้** ละครเรื่อง **สอ.รุ่น 2 ห้อง 44** เป็นบันเทิงที่ให้คุณค่า สารบบเทิงต้องใช้งบประมาณสูงขึ้น

4. ที่ผู้อภิปราย (จิรายุ ห่วงทรัพย์) กล่าวว่า ขณะนี้มีการเคลื่อนไหวเพื่อแก้ไขกฎหมาย ส.ส.ท. นั้น ฟังดูน่าตกใจ เหมือนว่ามีคนไม่พอใจ ไม่ต้องการให้มีสื่อสาธารณะแห่งนี้อีกต่อไป ส่วนตัวผมเชื่อว่าประเทศไทยที่เป็น **ประเทศประชาธิปไตยจำเป็นต้องมีสื่อที่ทำหน้าที่เพื่อสาธารณะอย่างแท้จริง** สื่อที่การเมืองและธุรกิจสั่งไม่ได้ สื่อที่กล้าตรวจสอบ ประเทศไทยมีสื่อแบบนี้แล้วเราควรส่งเสริมใหม่ ไม่มีสังคมที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงที่ไม่มีสื่อที่เป็นอิสระ เพราะสื่อที่เป็นอิสระเป็นหัวใจของสังคมประชาธิปไตย

การหยิบเอาความรู้สึก หรือข้อมูลความคิดเห็นความเชื่อส่วนตัวในบางบริบท แล้วมาเหมารวมเป็นภาพของส่วนใหญ่มักไม่ถูกต้อง ถ้าเราเชื่อว่าประเทศไทยต้องมีสื่อที่เป็นอิสระ เราต้องช่วยประคับประคองให้มันอยู่ได้ เช่นเดียวกับการที่เราไม่สามารถเอาการผลสำรวจความคิดเห็นมาเป็นข้ออ้างในการล้มองค์กรหรือสถาบันบางแห่ง เช่นผลสำรวจความคิดเห็นของสถาบันพระปกเกล้า ที่ระบุว่า สถาบันรัฐสภาได้คะแนนต่ำสุดในเรื่องความน่าเชื่อถือรับผิดชอบ คงไม่ใช่เป็นข้ออ้างที่จะล้มเลิกรัฐสภาถ้าเรายังเชื่อมั่นในระบบรัฐสภา

ผมยืนยันว่า กลไกต่าง ๆ ในไทยพีบีเอส เรื่องการจัดซื้อรายการ มีระบบที่รับประกันความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ขณะนี้ระบบดีกว่าตอนที่ท่านผู้อภิปรายยังทำงานอยู่ที่ไอทีวีอยู่มาก ตอนนั้นผู้ประกาศข่าว และนักข่าวบางคนแอบเปิดบริษัทเองเพื่อขายโฆษณาเอามาใส่กระเป๋าตัวเอง แต่ตอนนี้ไม่มีแล้ว

“เท่าที่ฟังผู้อภิปรายพูดก็รู้ว่า ยังมีบางคนที่ฝันว่า ไทยพีบีเอสจะกลับไปอยู่ในอาณาจักรของคนที่เคยเป็นเจ้าของไอทีวีมาก่อน เลิกฝันได้แล้วว่า สื่อสาธารณะจะกลับไปอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มการเมืองหรือบุคคลใด เอาเวลาไปทำงานดีกว่า ...เพราะทุกวันนี้สื่อสาธารณะได้กลายเป็นสมบัติของประชาชนไปแล้วครับ”

ตอนนี้เวลาไทยพีบีเอสจัดเวทีภาคประชาชน ถ้าคุณได้ออกไปร่วมงาน คุณจะเห็นว่าทุกคนรู้สึกเป็นเจ้าของ และเชื่อว่าไทยพีบีเอสเป็นสื่อที่ตอบสนองสังคมอย่างแท้จริง เวลาชาวบ้านเหล่านี้พูดถึงไทยพีบีเอส เขาจะเรียกว่า **“ทีวีของเรา”**

5. การตัดสินใจ สัมภาษณ์พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในรายการ “ตอบโจทย์”

เรื่องนี้มีทั้งคำตำหนิและคำชม ขอตอบสองประเด็นคือ การตัดสินใจไปสัมภาษณ์และกระบวนการนำเสนอรายการ ไม่ว่าจะชอบหรือไม่ชอบคุณทักษิณ แต่สิ่งหนึ่งที่ต้องยอมรับก็คือ คุณทักษิณยังเป็นคนที่มียุทธพลต่ออนาคตการเมืองไทย มีบทบาทในการทำให้พรรคเพื่อไทยชนะเลือกตั้ง เป็นคนอยู่เบื้องหลัง เป็นผู้กำหนดยุทธศาสตร์ทั้งหมด สังคมจึงควรได้ยินได้ฟังจากคนที่มียุทธพลในการกำหนดอนาคตของประเทศไทย เราคงไม่อยากจะฟังเสียงจากหุ่นเชิด ส่วนใครจะมองว่าคุณทักษิณเป็นอาชญากรก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ถ้าจะเปรียบเทียบกับคงบอกว่าไม่ต่างจากที่สื่อไทยได้ไปสัมภาษณ์ราเกซ สักเสนาที่แคนาดา หรือปิ่น จักกะพากที่อังกฤษ ซึ่งทั้งสองคนก็เป็นนักโทษหลบหนีคดี หรือที่ BBC ถูกดำเนินคดีไปสัมภาษณ์แกนนำของ IRA ที่วางระเบิดและก่อการร้ายในอังกฤษ หรือที่ CNN ถูกวิจารณ์ว่าไปสัมภาษณ์แกนนำของกลุ่มอัลเคดา เราควรได้ยินได้ฟังจากคนที่เชื่อว่ามีอิทธิพลต่อประเทศ ประชาชนอยากรู้ว่า เขาคิดอะไร คิดอย่างไร ส่วนคำถามที่ว่าในอนาคตถ้ามีนักโทษจะขอมาออกอากาศที่ไทยพีบีเอสได้หรือไม่ คำตอบคือได้ ถ้าเขามีเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและทำให้สังคมได้เรียนรู้

ในประเด็นที่เกี่ยวกับ เนื้อหาการสัมภาษณ์และกระบวนการผลิตเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอ เราอาจถูกวิจารณ์ว่าทีมงานไม่ได้สัมภาษณ์คุณทักษิณมากเพียงพอ ไม่กดดันคุณทักษิณเพียงพอ ก็เป็นเสียงที่เราต้องรับฟังเพื่อเป็นบทเรียน หลังจากที้ออกอากาศไป เราจัดการถอดบทเรียน ด้วยการเชิญตัวแทนสื่อมวลชนและนักวิชาการมาร่วมด้วย เพื่อนำความเห็นไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงแนวทางการทำงานในอนาคตต่อไป

6. การไม่ให้ความร่วมมือ ศอฉ. ถ่ายทอดสัญญาณในคืนประกาศเคอร์ฟิวส์

ในระหว่างเกิดวิกฤตทางการเมืองปีที่แล้ว ไทยพีบีเอสได้ให้ความร่วมมือกับ ศอฉ. โดยตลอด เพราะเราเชื่อว่ารัฐบาลมีหน้าที่ต้องรายงานให้ประชาชนทราบว่าในภาวะวิกฤต รัฐบาลกำลังทำอะไรบ้าง และในฐานะสื่อสาธารณะเราต้องทำหน้าที่นี้ จนถึงช่วงที่มีคำสั่งให้สถานีโทรทัศน์ทุกช่องยุติการแพร่ภาพรายการปกติ แล้วรับสัญญาณถ่ายทอดจาก ศอฉ. ซึ่งไทยพีบีเอส มองว่านี่เป็นความพยายามที่จะปิดกั้นการรับรู้ข่าวสารของประชาชน ในภาวะขณะนั้นสังคมกำลังสิ้นหวัง กำลังอยู่ในภาวะความกลัว และต้องการรู้ว่ากำลังเกิดอะไรขึ้น ถ้าเนื้อหาที่นำเสนอจะเป็นแถลงการณ์ต่างๆ เราก็ยอมรับได้และยินดีให้ความร่วมมือ แต่สิ่งที่ปรากฏกลับเป็นมิวสิกวิดีโอ และเทปสัมภาษณ์เก่าที่ออกอากาศทาง สทท.11 ไปแล้ว

คำถามคือว่า สังคมไม่ต้องรับรู้หรือกำลังเกิดอะไรขึ้น? สังคมไม่สามารถรับรู้จากสื่อได้เลยว่าเกิดอะไรขึ้นจริงๆ ที่ได้ยินเสียงปืน รู้ว่ามีการเผาบ้านเผาเมืองอยู่ ค็นั้นไทยพีบีเอสเลือกที่จะเป็นช่องทางในการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ไม่มีที่พึ่ง ค็นั้นมีคนโทรศัพท์เข้ามาสอบถามและขอความช่วยเหลือที่ไทยพีบีเอสมากมาย ผู้คนกำลังสิ้นหวังและไม่มีที่พึ่ง มีผู้หญิงคนหนึ่งโทรเข้ามาเพื่อรายงานว่าตึกข้างบ้านกำลังไฟไหม้ติดต่อไปที่ดับเพลิงแต่ก็ไม่มีใครกล้ามาช่วยเพราะยังมีการยิงกันอยู่ ไทยพีบีเอสพยายามประสานงานกับทั้ง กทม. ตำรวจและทหาร จนในที่สุดรถดับเพลิงของกทม. ก็สามารถเข้าไปดับไฟได้ มีโทรศัพท์ลักษณะนี้เข้าอีกเป็นสิบราย

ขอลงถามว่าไทยพีบีเอสได้แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมหรือไม่ ?

เราทำได้ทำหน้าที่สื่อสาธารณะหรือเปล่า ?

หลายท่านอาจไม่เห็นด้วยกับจุดยืนของไทยพีบีเอสในห้วงเวลานั้น เพราะท่านมีสถานะทางการเมืองอย่างหนึ่ง แต่ผมเชื่อว่าในอนาคตหากประเทศไทยโซคร้ายต้องประสบกับภาวะวิกฤตแบบนี้อีก และสถานะทางการเมืองของท่านเปลี่ยนไป ลึกๆ ในใจของท่านคงดีใจที่รู้ว่าอย่างน้อยก็ยังมีสื่อแห่งหนึ่ง หรือสถานีโทรทัศน์อยู่ช่องหนึ่งที่มีความเป็นอิสระพอและมีความกล้าพอที่ท่านรู้ว่าสังคมพึงได้

7. การตั้งคำถามกับบทบาทหน้าที่ของไทยพีบีเอสในการทำงานที่มากกว่ารายงานข้อมูลข่าวสาร และอ้างว่าได้ทำหน้าที่เสนอทางออกให้กับปัญหาความขัดแย้งในเหตุการณ์ต่างๆ อาทิ เหตุการณ์ทางการเมืองและสถานการณ์ภาคใต้ โดยเฉพาะปัญหาความขัดแย้ง กรณีเขตปกครองพิเศษ

เทพชัยชี้แจงว่า เป็นเรื่องที่ปฏิเสธไม่ได้ เพราะเรื่องนี้มีความอ่อนไหวและคนทั่วไปหลีกเลี่ยงที่จะพูดถึงหรือให้ความเห็น ดังนั้นการที่ไทยพีบีเอส เป็นเวทีให้คนในกลุ่มต่างๆ ได้มาอภิปรายและมีข้อเสนอทางออกต่อปัญหาดังกล่าว ถือเป็นหน้าที่ของสื่อสาธารณะ ไทยพีบีเอส ไม่ได้ทำนอกเหนือบทบาท แต่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ก่อตั้งขึ้น

8. การกล่าวอ้างว่า ส.ส.ท. เกิดขึ้นจากระบบเผด็จการประเด็นเรื่องเผด็จการ

ยืนยันว่าไม่เคยเห็นด้วยกับการยึดอำนาจ และยืนยันที่จะสู้กลับอำนาจทุกรูปแบบโดยไม่มีผลประโยชน์อื่น เหตุผลเดียวที่มาบริหารไทยพีบีเอส เพราะมีความหวังและเชื่อมั่นกับสื่อสาธารณะ มีความเชื่อว่าสังคมไทยต้องมีสื่อที่เป็นอิสระ

“ผมมาทำงานที่นี่ เงินเดือน หายไปจากเดิมกว่าครึ่ง เหตุผลเดียวเท่านั้นที่เป็นแรงจูงใจ และเป็นความท้าทายให้มาทำก็คือ ส่วนตัวผมมีความเชื่อเรื่องสื่อสาธารณะ เชื่อว่า ประเทศไทยต้องมีสื่อที่อิสระ กล้าหาญเสนอความจริงอย่างตรงไปตรงมา ปกป้องประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง เลยอดรับที่จะมาทำงานในฐานะ ผู้อำนวยการ”

9. ผู้อำนวยการ ส.ส.ท. ยังชี้แจงในประเด็นต่างๆ ที่ถูกซักถามเพิ่มเติม อาทิ การตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับคดีความดำเนินรายการ ที่มีประเด็นฟ้องร้องอยู่ในศาล พร้อมกับถือโอกาส ขอความร่วมมือจากสภาผู้แทนราษฎรในการติดตามทวงถามเงินประเดิม กว่า 300 ล้านบาทจากรัฐบาลชุดปัจจุบัน ที่ค้างรับมาตั้งแต่รัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ตั้งแต่ครั้งก่อตั้งสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

ส่วนการตั้งข้อสังเกตเรื่องความเป็นเอกภาพภายในองค์กรนั้น ไทยพีบีเอส พยายามที่จะให้พนักงานในองค์กรมีแนวคิดในทิศทางเดียวกัน ซึ่งต้องใช้เวลา และขณะนี้ สถานการณ์ก็ดีขึ้นมาก พนักงานมีความเข้าใจเรื่องสื่อสาธารณะมากขึ้น

10. การพาดพิงบุคคลภายนอกคือ สุทธิชัย หยุ่น และเครือเนชั่นที่ได้รับประโยชน์จากการรัฐประหาร

เทพชัย ชี้แจงว่า สุทธิชัยเป็นนักสื่อสารมวลชนที่ได้รับการยอมรับในวงการสื่อสารมวลชนทั้งในประเทศและในระดับภูมิภาคว่าเป็นคนที่มีหลักการในเชิงวิชาชีพสื่อสารมวลชนมาก เช่นเดียวกับสื่อในเครือเนชั่น ซึ่งเป็นองค์กรสื่อที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย มั่นใจได้ว่า เครือเนชั่น เป็นสื่อในจำนวนไม่กี่แห่งในยุคที่พรรคการเมืองเดียวมีเสียงข้างมากในสภาและผู้นำมีอำนาจเด็ดขาด ที่กล้าปฏิเสธอำนาจจากทุนการเมืองที่มาซื้อสื่อ เนชั่นเป็นสื่อหนึ่งในประเทศไทยที่กล้าปฏิเสธอำนาจนั้น

“ มีคนใกล้ชิด คนสนิท เป็นญาติ ของหัวหน้าพรรครัฐบาลในขณะนั้น เคยคุยกับผมโดยตรง ว่าหากเดอะเนชั่น ไม่โจมตีรัฐบาลทักษิณสัก 6 เดือน อยากรได้อะไรขอให้บอกให้บอก”

หลังจากนั้นเกิดการประท้วงในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อขอให้เทพชัย ถอนคำพูดดังกล่าว แต่ผู้อำนวยการ ส.ส.ท. ปฏิเสธโดยยังคงยืนยันว่า ข้อมูลดังกล่าวเป็นเรื่องจริง ซึ่งได้เคยเปิดเผยต่อสาธารณะมาหลายครั้งแล้วก่อนหน้านี้

นายวสันต์ ภัยหลิกลี รองผู้อำนวยการ ส.ส.ท.ด้านปฏิบัติการ

- สื่อสาธารณะที่ปลอดจากอำนาจรัฐและอำนาจทุน

ไทยพีบีเอส เป็นสื่อทางเลือก เป็นสื่อที่ถูกออกแบบให้ปลอดจากอำนาจรัฐและอำนาจทุน เรื่องคุณค่าด้านประชาธิปไตย ไทยพีบีเอสให้ความสำคัญ ได้ทำมาแล้วและกำลังทำอยู่ เช่น รายการหน้าที่พลเมือง ชุมชนต้นประชาธิปไตย และรายการเปลี่ยนประเทศไทย

การเสนอข่าว ไทยพีบีเอสให้ความสำคัญกับความถูกต้อง สมดุล ไม่มีอคติ และการให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ส่วนรายการก็เน้นในเรื่องคุณค่าและประโยชน์ที่สาธารณะจะได้รับ

- การใช้เงิน และความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้าง

ไทยพีบีเอสตระหนักดีว่าเงินที่ได้มาเป็น เงินภาษีของประชาชน การใช้จ่ายจะทำได้ด้วยความระมัดระวัง คำนึงถึงความคุ้มค่าและความโปร่งใส ฝ่ายบริหารให้ความสำคัญในเรื่องนี้ และคอยดูแลตรวจสอบไม่ให้เกิดเรื่องที่ไม่ดีขึ้น และยังมีกรรมการบริหาร และกรรมการนโยบายคอยดูแลอีกชั้นหนึ่งนอกจากนั้นเรายังมี สตง.เข้ามาตรวจสอบในฐานะที่เป็นหน่วยงานของรัฐ และมีการรายงานต่อกรม. สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา

กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง มีกระบวนการและระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน มีคณะกรรมการกำหนดคุณลักษณะหรือคณะกรรมการออกสเปค ที่บางครั้งเช่นกรณีเครื่องไม้เครื่องมือของอาคารสำนักงานใหญ่ มีคณะกรรมการเทคโนโลยีซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกร่วมด้วยช่วยกรองอีกชั้น คณะกรรมการกำหนดสเปคแยกจากคณะกรรมการ

จัดซื้อจัดจ้าง และกรรมการจัดซื้อจัดจ้างก็เป็นคนละคนกับกรรมการตรวจรับ เราเน้นเรื่องธรรมาภิบาล มีการดำเนินการอย่างรัดกุม และมีการตรวจสอบกันหลายชั้น

- แผนสำหรับสื่อวิทยุ และสื่ออื่น ๆ

ส.ส.ท. ตระหนักดีว่ามีภารกิจในการทำวิทยุ และสื่ออื่น ๆ นอกเหนือจากสื่อโทรทัศน์ ในสมัยรัฐบาลที่ผ่านมา ส.ส.ท. ได้ร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์ มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว และส.ส.ส. ทำวิทยุออกอากาศทางคลื่นเอฟเอ็ม 105 เมกะเฮิรตซ์ เป็นคลื่นวิทยุไทยเพื่อเด็กและครอบครัว เป็นคลื่นสีขาว เป็นคลื่นเพื่อเด็กและเยาวชนเพียงไม่กี่คลื่นในประเทศไทย แต่น่าเสียดาย ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2554 กรมประชาสัมพันธ์ได้นำคลื่นกลับไปดำเนินการเอง ส.ส.ท. ยังสนับสนุนการผลิตให้มูลนิธิเครือข่ายครอบครัวอีกกระยะหนึ่ง จากนั้นได้หยุดไป ขณะนี้ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2554 เป็นต้นมา ส.ส.ท. ได้ทำวิทยุออนไลน์ ส่วนหนึ่งเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการทำวิทยุคลื่นหลัก เมื่อเกิด กสทช. และการจัดสรรคลื่นความถี่ ส.ส.ท. มีแผนจะขอคลื่นความถี่มาทำวิทยุเองและยังมีแผนในการทำสื่อใหม่ด้วย

นายจุมพล พูลภัทรชีวิน กรรมการนโยบาย

ส.ส.ท. มีความมุ่งมั่นและมีจุดยืนที่ชัดเจนในการเป็นสื่อสาธารณะ ดังนั้นในการทำงานทุกด้านและทุกเรื่องของส.ส.ท. จึงมีเป้าหมายเพื่อ **ประโยชน์สาธารณะ** และในการทำเพื่อประโยชน์สาธารณะนั้น ส.ส.ท. มีตัวกำกับการทำงานอีกหนึ่งตัวคือ **ความคุ้มค่า** เรามีทิศทางที่ชัดเจนและมีความมุ่งมั่นที่เด็ดเดี่ยว ที่จะทำ ส.ส.ท. ให้เป็นสถาบันสื่อสาธารณะ เพื่อสร้างสรรค์สังคมคุณภาพ และสังคมคุณธรรม ตามวิสัยทัศน์ขององค์การ

ในช่วงสามปีที่ผ่านมา แม้เราอาจจะยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างสมบูรณ์ แต่ก็ชัดเจนว่าเรากำลังพัฒนาและก้าวเดินไปเป็นสถาบันสื่อสาธารณะ ที่จะมีความภาคภูมิใจของคนไทย เป็นสมบัติของชาติในอนาคต

หากเราใช้ตัวชี้วัดคุณภาพของการทำงาน ด้วยรางวัลจากสถาบันต่างๆ เราจะพบว่าในปี 2551 เราได้รับรางวัล 6 รางวัล แต่ในปี 2552 เราได้ 18 รางวัล เราได้รางวัลเพิ่มขึ้น 300% ในปี 2553 เราได้ทั้งหมด 40 รางวัลขึ้นมา 600 กว่า % จากปีแรก นี่คือการความคุ้มค่าทางสังคม สิ่งนี้เป็นตัวบ่งบอกการทำหน้าที่สื่อสาธารณะที่มีคุณภาพเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยรวม เรามุ่งหวังและมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์สิ่งดีๆ ให้กับสังคมไทยต่อไป

ในแง่ของความคุ้มค่าที่เป็นตัวเงิน ผลกระทบที่เกิดจากรายการต่างๆ ที่เราผลิต หรือผลิตร่วมกับผู้ผลิตรายการภายนอก หากแปลงเป็นตัวเงินที่เป็นความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจ แค่ 20 รายการหลัก ๆ ของเราสามารถแปลงเป็นตัวเงินได้หลายหมื่นล้านบาท ภายใต้การทำงานที่มีงบประมาณจำกัด และเราหวังว่าตั้งแต่ปีนี้เป็นต้นไปรายการทั้งหมดของเรา จะเป็นรายการที่แสดงความเป็นตัวตนที่แท้จริงของการเป็นสื่อสาธารณะของ ส.ส.ท. ได้มากขึ้น

ส.ส.ท.ได้มีการวางแผน ที่เรียกว่า **แผนบริหารกิจการ** เป็นแผนสามปี คือปี 2555 ถึง 2557 และในแผนนั้น มีเรื่องสำคัญบรรจุไว้ คือ **การพัฒนาบุคลากรให้มีจิตสำนึกสาธารณะ มีจิตวิญญาณของการเป็นสื่อสาธารณะ** เพราะเราเชื่อว่า หากผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกสาธารณะ การคิด การพูด และการกระทำ จะสื่อสะท้อนออกมาในผลงาน

ในด้านงบประมาณ ส.ส.ท. ได้รับการจัดสรรจากภาษีสุราและยาสูบ ปีละไม่เกิน 2000 ล้านบาท โดยกฎหมายเขียนไว้ชัดเจนว่า ในทุกๆ 3 ปี หากมีความจำเป็นก็สามารถจะขอขยายเขตแดนได้ ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของกระทรวงการคลัง

เพื่อแสดงให้เห็นความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณในเชิงเปรียบเทียบ จากการศึกษาของเรา เราพบว่าบใช้จ่ายของสื่อสาธารณะที่มีชื่อของโลกมีดังต่อไปนี้ **BBC** ของอังกฤษมีงบค่าใช้จ่ายในปี 53 ประมาณ 232,309 ล้านบาท, **NHK** ของญี่ปุ่นใช้งบประมาณ 171,282 ล้านบาท, **SABC** ของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ใช้งบประมาณ 126,000 ล้านบาท, **ABC** ของออสเตรเลียใช้งบประมาณ 33,072 ล้านบาท และ **KBS** ของเกาหลีใต้ ซึ่งดูเหมือนจะค่อนข้างน้อย แต่ก็ยังมากกว่าของเราถึงสี่เท่ากว่า คือ ประมาณ 8,481 ล้านบาท ในขณะที่**ไทยพีบีเอสใช้ประมาณ 1,965 ล้านบาท**

เมื่อเทียบงบประมาณในการทำงานของส.ส.ท. กับสิ่งที่เป็นการกิจ เป็นบทบาท และหน้าที่ที่เราจะต้องทำเพื่อสร้าง ส.ส.ท.ให้เป็นสถาบันสื่อสาธารณะเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ และสังคมคุณธรรม จึงนับว่าเป็นความท้าทายอย่างยิ่ง แต่ก็ยังเป็นความท้าทายสำหรับกรรมการนโยบาย กรรมการบริหาร และพนักงานทุกคนของส.ส.ท. ที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ที่จะบรรลุความสำเร็จในการเป็นสื่อสาธารณะให้ได้

การที่ผู้บริหาร ส.ส.ท. ตัดสินใจทำรายการบางรายการที่มีความอ่อนไหวทางความรู้สึก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องรายการตอบโจทย ปัญหาชายแดนภาคใต้และอื่นๆ เหตุผลส่วนหนึ่งมาจากการพยายามทำหน้าที่ของสื่อสาธารณะ ส.ส.ท. พยายามทำให้ทุกภาคส่วนในสังคม **“รู้เท่าทัน”** ข่าว รู้เท่าทันสื่อ การเมืองและสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม

สื่อสาธารณะแตกต่างจากสื่อพาณิชย์และสื่อเสรีอื่นที่มีหน้าที่ไม่ใช่แค่บอกให้รู้ว่าอะไรเกิดขึ้น (Inform) แต่ต้องสร้างแรงบันดาลใจ (Inspire) ให้การศึกษา (Educate) และให้เข้ามามีส่วนร่วม (Engage)

ส่วนข้อสังเกตเรื่องการเปลี่ยนชื่อสถานีจาก **ทีวีไทย** เป็น **ไทยพีบีเอส** และมีผู้อภิปรายตั้งข้อสังเกตและฝากให้พิจารณาว่าอยากให้ใช้ชื่อภาษาไทยนั้น ทางเรายินดีที่จะนำไปพิจารณา เหตุผลที่ใช้ชื่อเป็นไทยพีบีเอส เพราะต้องการขยายการรับรู้และความรู้จักไปยังนานาชาติ เพื่อให้มีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม จะนำเรื่องนี้กลับมาพิจารณาอย่างจริงจังอีกครั้งหนึ่ง